

CALL FOR PAPERS

for an International Conference

Processes, Trends, Domains and Limitations of Religious Changes in the Contemporary World: (De)secularization, Post-secularization, Revitalization of Religion

- Theoretical Assumptions and Empirical Evidence

Srebrno jezero (Veliko Gradište, Serbia), 5 - 6 April 2019.

Organized by

the Forum for Religious Issues and the Centre for Sociological and Anthropological Research
at the Institute of Social Sciences

in co-organization with

Yugoslav Association for the Scientific Study of Religion (JUNIR), Niš, and
Committee on Education and Culture of the Eparchy of Braničevo, Požarevac

For the fifth year in a row, the Forum for Religious Issues of the Institute of Social Sciences and the Centre for Sociological and Anthropological Research at the Institute of Social Sciences along with partner associations are organizing an international religious scientific conference on 5 – 6th April 2019, at Srebrno jezero. Given that the organization of the conference profiled itself as one of the few annual interdisciplinary conferences on the issues of religion and church, over the past years it has gathered a group of permanent participants, with new authors joining every year depending on the topic of the conference. In the years when it was, due to, unfortunately, financial reasons, difficult to independently organize an international conference that gathers a minimum of ten foreign participants, and a later printing of a collection of papers from a conference or a thematic monograph, a joint organization of the conference with partner organizations, such as the Yugoslav Association for the Scientific Study of Religion from Niš, and the Committee on Education and Culture of

the Eparchy of Braničevo Diocese from Požarevac, helped us in achieving these tasks. The subject of this year's conference is: "Processes, trends, domains and limitations of religious changes in the contemporary world: (de)secularization, post-secularization, revitalization of religion ... - theoretical assumptions and empirical evidence."

Religious life and the connection between people and social groups with religion and church are subject to constant change and different social influences. The history of the Balkans undoubtedly testifies to how out-religious and out-ecclesiastical circumstances (concentrated around the believers' salvation) contribute to the *changes* in the religious and ecclesiastical life of individuals and social groups. These changes are so remarkably strong and obvious that, after a certain period, it is difficult not to highlight social and even political and international factors as inevitable in their explanation, although we are, therefore, exposed to the danger of falling into a kind of sociology. However, between the assertion that the entire religious and ecclesiastical life depends on the constellation of ambient and social circumstances, and the claim that these circumstances affect the spiritual and ecclesiastical sphere, there is an evident difference. Social sciences are the most competent to analyze and explain how and to what extent the social events of the 1970s in Europe and the world have influenced changes in the connection between people and social groups, both with established religions that have existed for centuries, as well as new religious ideas, expressions and practices. These differences also influenced the changed social position of religions and churches in the world. Therefore, the ambient influence on religions and churches is not one-way, since the changed religious situation afterwards influences social roles, culture, politics, morality and general social values.

This approach to religious changes has certain features of methodological reductionism. In this approach, religion does not have, as in the theological, a major but an auxiliary role, because what is primarily sought through religious events is not a religious explanation, but the explanation of the behavior of people and the interaction of social groups as carriers of a certain confessional self-awareness. For instance, the historical circumstances in the Balkans show clearly that the relations of people and nations cannot be understood without a religious factor. Because this factor is intertwined with the social and public sphere, societies and their mutual relations cannot be understood without their religious and confessional course. Hence, although social factors are important for the explanation of religious phenomena, this phenomenon is not only a social product - there are also gnoseological, anthropological and psychological factors of religion and religiousness.

The deterministic framework of religious changes is made more complex by a number of significant social changes around which there is an agreement as events that paradigmatically confirmed the influence on the change of the position of the religion itself and religious institutions in society, but also the spiritual atmosphere in culture. At work is, on the one hand, gaining the political significance of religious traditions, and on the other, the

traditions, while announcing their return, deprivatize the adopted, syncretic beliefs and behaviors, which are essential elements of the process of desecularization of religious life. These events showed that religion did not lose, that is, that it again resurfaced the potentials to inspire great, collective efforts of people for change that relate to the very essence of their political and religious life. In particular, these are the following events: 1. The strengthening of fundamentalism in Islamic countries in the late 1970s, first in the face of Iranian Islamic revolutions, and then in series of Islamic political movements in other countries, Al-Qaeda's so-called "Islamic states"; then 2. The change in the religious situation in a number of Western countries, such as the rise of Christian conservatism in the USA, or the strengthening of radical Christianity in Latin America, as well as the change in the strategy of Catholicism in Europe from the adaptation to the modern world to re-evangelization of that same world, especially with incentives that were supposed to come from Catholicism in the East, mostly from Polish Catholicism as the most effective model. 3. Therefore, as the next important deterministic framework of the religious twist, there is certainly an active or at least a supporting role of religion and church in the destruction of the communist order in Central and Eastern Europe in the late 1980s. On this basis, a religious situation emerged that can be described by terms like radical de-atheization of these societies in the process of returning or bringing the broad population closer to the suppressed and stigmatized religion and church; 4. On the territory of the former Socialist Federal Republic Yugoslavia and the present Republic of Serbia, in the 1980s, and especially during the wars in 1990s, regardless of the confessions, the growth of public, or more precisely, political abuse of religion, and calming in religious stabilization during the first decade of the 21st century, after wanderings of identity throughout the entire crisis period, for which even today we can not say that it is only a distant memory. 5. The acquisition of the public importance of Orthodoxy in the past year in the Eastern Ukraine and Russia as an identifier, homogenizer and a way to defend the culture in a crisis situation.

These social and religious changes are not at issue, but the conclusions of theoretical and empirical research on the ultimate reach that social change has on religion and the church. How to name the processes of religious change, what are the scopes of these changes, how serious and provable are the tendencies of these changes in the direction of (de) secularization, post-secularization, revitalization and the vitality of religion and church, what are the limits of these changes in the religious life of people – these the questions with no final answers or general consent. We believe that these are important issues that need to be specifically analyzed and be answered in interdisciplinary and international meetings, especially in the context of recent experiential research in the region and in Europe. Therefore, we believe that the organization of this conference will certainly ask some important questions about the direction, scope and limits of religious change and, at least partially, answer some.

Program committee of the Conference:

Dr Mirko Blagojević, the head of FOREL, IDN, Belgrade

Dr Goran Bašić, the Director of the IDN

Dr Lilijana Čičkarić, the head of the Center for Sociological and Anthropological research of the IDN

Dr Marta Sjeničić, IDN, Belgrade

Dr Zlatko Matić, Faculty of Orthodox Theology, University of Belgrade

Dr Dragan Todorović, JUNIR, Faculty of Philosophy, Niš

Dr Sergej Lebedev, Belgorod National Research University –Institute of Social Sciences and Mass Communications, Belgorod (Russian Federation)

Dr Yuri Stoyanov, School of Oriental and African Studies, London/Jerusalem

Dr Nonka Bogomilova, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia (Bulgaria)

Dr Paul Mojzes, Rosemont College, Pennsylvania (USA)

Dr Ivan Cvitković, Academy of Sciences of Bosnia and Herzegovina (BiH)

Dr Ružica Cacanaska, Institute for Sociological, Political and Juridical Research Ss. Cyril and Methodius University in Skopje (Republic of Macedonia)

Dr Olga Smolina, Severodonetsk National University (Ukraine)

Organizational board of the Conference:

Dr Miloš Jovanović, JUNIR and Faculty of Philosophy, Niš

Goran Ilić, Committee on Education and Culture of the Eparchy of Braničevo

Dr Ivana Arsić, IDN, Belgrade

MA Milan Blagojević, Faculty of Political Sciences, Belgrade

Vesna Jovanović, Institute of Social Sciences, Belgrade

Ema Vukojičić, Institute of Social Sciences, Belgrade

Important dates:

- By 15th March 2019: Send **only** the title of the paper, institutional affiliation, an abstract of up to 200 words with 5 keywords in English (Russian) or Serbian (and other languages of the former Yugoslavia) by mail to: blagomil91@sbb.rs and office.skupovi@idn.org.rs.

- By 1st September 2019: Final deadline for paper submission. Please submit the finalized papers until September 1, 2019, to the following email addresses - blagomil91@sbb.rs and office.skupovi@idn.org.rs. We will accept **only** papers written in English (or Russian) with two auto-citations from (a) the categories of international and national journals or (b) published monographs or (c) from international proceedings. The minimum volume of the paper is 29,000 characters, including literature, charts, etc. A peer review committee will determine which articles will be included in the Thematic Monograph by the end of December 2019.

Technical instructions:

Please use the A4 format, font Times New Roman pt 12, single-spacing, without redundant formatting. Abstract should be written at the beginning of the text in the language of the article (English, Russian), and at the end of it if the paper is written in Russian.

Travel costs are borne by the participants themselves, while the conference organizers will provide accommodation and meals.

In Belgrade, January 22. 2019

Head of FOREL, IDN

Dr Mirko Blagojević

Међународни научни скуп

П О З И В

за учешће на међународном научном скупу под називом:

**Процеси, трендови, донети и границе религијских промена у савременом свету:
(де)секуларизација, постсекуларизација, ревитализација религије. – теоријске
претпоставке и емпиријски докази**

на Сребрном језеру (Велико Градиште, Р. Србија) 5. и 6. априла 2019.

у организацији:

Форума за религијска питања и Центра за социолошка и антрополошка истраживања
Института друштвених наука из Београда

и уз саорганизаторство

Југословенског удружења за научно истраживање религије (ЈУНИР-а) из Ниша

Одбора за просвету и културу епархије пожаревачко-браничевске

Ове 2019. године, сада већ традиционално по пети пут, Форум за религијска питања и Центар за социолошка и антрополошка истраживања Института друштвених наука са партнерским организацијама организује међународни научни религиолошки скуп на Сребрном језеру, 5. и 6. априла. С обзиром на то да се организација конференција профилисала као једна од ретких годишњих интердисциплинарних конференција о питањима религије и цркве, она је током протеклих година окупљала једну групу постојаних учесника са доласком увек по неколико нових домаћих и страних аутора, зависно од теме конференције. У годинама када је, првенствено из финансијских разлога, тешко самостално организовати међународне конференције које подразумевају најмање десет страних учесника и штампање зборника радова са конференције или тематског зборника радова, заједничка организација конференције са партнерским организацијама као што су у нашем случају Југословенско удружење за научно истраживање религије из Ниша и Одбор за просвету и културу пожаревачко-браничевске епархије из Пожаревца, показала се као добро и успешно решење. Тема овогодишње конференције је: „Процеси, трендови, донети и границе религијских

промена у савременом свету: (де)секуларизација, постсекуларизација, ревитализација религије – теоријске претпоставке и емпиријски докази“.

Религијски живот и повезаност људи и друштвених група са религијом и црквом подложни су сталним променама и различитим друштвеним утицајима. И прошлост Балкана несумњиво сведочи колико изванрелигијске и изванцрквене околности (концентрисане око спасења верника) доприносе *променама* у религијском и црквеном животу појединаца и друштвених група. Те промене су тако јаке и очигледне да, када сводимо рачун после одређеног времена, тешко можемо да у том рачуну не истакнемо социјалне и чак међународно-политичке факторе као неизоставне у њиховом објашњењу, иако се самим тим излажемо опасности да западнемо у својеврсни социологизам. Међутим, између тврдње да целокупни религијски и црквени живот зависи од констелације амбијенталних, друштвених околности и тврдње да ове околности реално утичу, у већем или мањем степену, на духовно-црквену сферу постоји јасна разлика. Ваљда су друштвене науке најпозваније да анализирају и објасне на који начин и у ком степену су друштвена дешавања од 70-их година прошлог века у Европи и свету утицала на промене у повезаности људи и друштвених група, како са етаблираним религијама, које вековима постоје, тако и са новијим и сасвим новим религијским идејама, изразима и праксама. Наравно те промене су ишле и на промењен друштвени положај религија и цркава у свету. У том смислу амбијентални утицај на религије и цркве није једносмеран, пошто промењена религијска ситуација потом утиче и на друштвене актере, културу, политику, морал и опште друштвене вредности.

Овакав приступ религијским променама носи извесне значаје методолошког редукционизма. У том приступу религија нема, као у теолошком главну, него помоћну улогу, пошто се кроз религијска дешавања не настоји првенствено да објасни религија, него понашање људи и интеракције друштвених група као носилаца одређене конфесионалне самосвести. Историјске околности на Балкану, на пример, више него јасно указују да се међусобни односи људи и народа не могу разумети без религијског фактора. Зато што је тај фактор толико испреплетан са друштвеном и државном сфером, овдашња друштва и њихове међусобне односе ни данас не можемо разумети без њихове религијско-конфесионалне потке. Отуда опрез више: иако су друштвени фактори важни у објашњењу религијских појава, ова појава није само друштвени производ – постоје гносеолошки, антрополошки и психолошки фактори религије и религиозности.

Детерминистички оквир религијских промена је сложен и од сплета неколико значајних друштвених промена око којих постоји слагање као о догађајима који су парадигматично потврдили утицај на промену положаја саме религије и религијских институција у друштву али и духовног штимунга у култури. Са једне стране на делу је задобијање политичког значаја религијских традиција, а са друге стране поменуте традиције, најављујући свој повратак, деприватизују усвојена, синкретичка веровања и понашања, што су битни елементи процеса десекуларизације религијског живота. Ради се о догађајима који су показали да религија није изгубила, тј. да је опет повратила потенцијале да надахњује велике, колективне напоре људи за променама које се тичу саме суштине њиховог политичког и религијског живота. Конкретно, то су следећи

догађаји: 1. јачање фундаментализма у исламским земљама крајем 70-их година, најпре у лику иранске исламске револуције а потом и у низу исламских политичких покрета у другим земљама све до данас у лику Ал Каиде односне тзв. Исламске државе; затим 2. промене религијске ситуације и у низу западних земаља, као што је на пример успон хришћанског конзервативизма у САД или јачање радикалног хришћанства у Латинској Америци, као и промена стратегије католичанства у Европи од прилагођавања модерном свету према реевангелизацији тог истог света, посебно са подстицајима који су требали да дођу од католичанства на Истоку, понајвише од пољског католичанства као најделотворнијег узора. У том смислу као следећи важан детерминистички оквир религијског обрта свакако је 3. активна или барем подржавајућа улога религије и цркве у рушењу комунистичког поретка у средњој и источној Европи крајем 80-их и на том темељу религијска ситуација која се може описати терминима радикалне деатеизације ових друштава у процесу повратка или приближавања широких слојева становништва деценијама потискиваној и стигматизованој религији и цркви; 4. на просторима бивше социјалистичке Југославије и садашње Србије, у 80-им, а поготово у 90-им годинама током рата, силно, без обзира на конфесије, расте јавна, прецизније, политичка (зло)употреба религије али и смиривање у религијској стабилизацији током прве деценије новог века након идентитетских лутања кроз читав тај кризни период за који ни данас не бисмо могли рећи да је само далека успомена; 5. задобијање јавног значаја православља последњих година на простору Источне Украјине и Русије као идентификатора и хомогенизатора и начина одбране културе у кризној ситуацији.

Нису, наравно, спорне наведене друштвене и религијске промене али јесу закључци теоријских и емпиријских истраживања о крајњим донетима које друштвене промене имају на религију и цркву. Како именовати процесе религијских промена, који су донели тих промена, колико су озбиљне и доказиве тенденције ових промена у смеру (де)секуларизације, постсекуларизације, ревитализације и виталности религије и цркве, које су границе ових промена у религијском животу људи, јесу питања на која не постоје ни коначни одговори ни опште сагласности? Сматрамо да су то важна питања која треба посебно анализирати и на која треба одговорити на интердисциплинарним и међународним скуповима поготову у контексту новијих искуствених истраживања у региону и Европи. Зато мислимо да ће организација ове конференције поставити нека важна питања о смеру, донетима и границама религијских промена и, бар на нека, делимично одговорити.

Програмски одбор конференције:

Др Мирко Благојевић, руководилац ФОРЕЛ-а ИДН-а, Београд

Др Горан Башић, директор Института друштвених наука, Београд;

Др Лилијана Чичкарић, управница Центра за социолошка и антрополошка истраживања Института друштвених наука, Београд;

Др Марта Сјеничић, Институт друштвених наука, Београд;

Др Златко Матић, доцент Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Београд;

Др Драган Тодоровић, ванредни професор и продекан Филозофског факултета у Нишу, Ниш.

Др Сергеј Лебедев, Институт друштвених наука и масовних комуникација Белгородског државног и истраживачког универзитета, Белгород, Руска Федерација;

Др Јури Стојанов, редовни професор Школе за оријенталне и афричке студије, Лондон (Уједињено Краљевство), Јерусалим (Израел);

Др Нонка Богумилова, научна саветница Института за проучавање друштва и сазнања Бугарске академије наука, Софија (Бугарска);

Др Пол Мојзес, редовни професор у пензији, Розмонт колеџ, Пенсивалија (САД);

Др Иван Цвитковић, академик, Академија наука Босне и Херцеговине, Сарајево (БиХ);

Др Ружица Цацаноска, научна саветница Института за социолошка, политиколшка и правна истраживања Универзитета св. Кирила и Методија, Скопље (Македонија);

Др Олга Смолина, редовна професорка на Катедри за филозофију, културологију и информационе делатности Источно-украјинског националног универзитета Владимира Даља, Северодоњецк (Украјина).

Организациони одбор конференције:

Др Милош Јовановић, ЈУНИР и Филозофски факултет, Ниш,

Горан Илић, Одбор за просвету и културу Браничевске епархије СПЦ;

Др Ивана Арсић, ИДН, Београд;

МА Милан Благојевић, Факултет политичких наука, Београд.

Весна Јовановић, Институт друштвених наука, Београд.

Ема Вукојичић, Институт друштвених наука, Београд

Важни датуми:

- послати до **15. марта 2019.** године **само** наслов рада са пуном афилијацијом (место запослења, наставно-научно звање и дужност) са апстрактном обима до 200 речи и са 5 кључних речи на енглеском (руском) или српском (и другим језицима са простора бивше СФРЈ) на мејлове: blagomil91@sbb.rs и office.skupovi@idn.org.rs ;

- достављање самих текстова до **1. септембра 2019.** године на мејлове blagomil91@sbb.rs и office.skupovi@idn.org.rs, *искључиво* на енглеском (или

руском) са два аутоцитата из категорија међународних и националних часописа или из објављених монографија или из међународних зборника радова, обима од најмање 29000 карактера, укључујући и литературу, графиконе и томе слично. Рецензентска комисија ће одабрати најбоље радове и објавити у Тематском зборнику радова најкасније до краја децембра 2019. године.

Техничка упутства за израду рада:

Текстове послати у А4 формату, фонт Times New Roman 12, без сувишног форматирања, једноредни проред. Апстракт на почетку рада на језику којим је текст написан (енглеском, руском) и обавезно на крају рада на енглеском ако је рад на руском језику.

Путне трошкове сnose сами учесници конференције а смештај и исхрану обезбеђује организатор конференције.

У Београду, 22. јануара 2019. године.

Руководилац ФОРЕЛ-а ИДН

Др Мирко Благојевић